

КОНТРОЛЕН СПИСЪК ЗА САМООЦЕНКА НА ДЕЗАДАПТАЦИЯТА

Инструментът за самооценка на проекта REGILIENCE за оценка на риска от дезадаптация при разработването на планове или стратегии за адаптация

Какво е план/стратегия за адаптация?

План/стратегия за адаптация е документ, създаден за адаптиране към определени ефекти от изменението на климата, който очертава „какво“ и „как“ ще бъде направено, за да се адаптира към изменението на климата. Обикновено той се изготвя от регионална администрация и включва цялостната стратегия за адаптиране, както и конкретни мерки.

Какво е дезадаптация?

Дезадаптацията се отнася до процеса на умишлено адаптивно действие, което води до отрицателни ефекти, напр. чрез увеличаване на уязвимостта, намаляване на благосъстоянието или подкопаване на устойчивото развитие. Това може да се случи в същите или други региони, системи, сектори или социални групи, различни от тези, към които е насочено действието за адаптиране.

Много инструменти предоставят подкрепа за планиране на добра адаптация към изменението на климата, но пренебрегват риска от неправилна адаптация. Контролният списък изрично се фокусира върху идентифицирането на потенциални рискови фактори за лоша адаптация при изготвяне и приемане на стратегия или план за адаптация (които се използват еднозначно в този контролен списък). Това помага да се сведе до минимум рискът от неадаптивни резултати. Нейната цел е да помогне на компетентните регионални власти и други организации (напр. консултанти, предприятия, организации на гражданското общество) да избегнат или намалят рисковете от лоша адаптация във фазата на планиране на действията за адаптиране.

С този инструмент ще бъдете преведени през контролен списък от 16 въпроса, всеки от които се отнася до конкретен рисков фактор за дезадаптация. Като посочите „да/не/частично“ в отговор на всеки въпрос, можете да оцените потенциала за дезадаптация на планираната стратегия за адаптиране.

Бърз Преглед:

КАКВО?

Контролният списък се състои от 16 въпроса за оценка на потенциала за дезадаптация на стратегия/план за адаптиране чрез идентифициране на потенциални рискови фактори. Резултатите предоставят представа за предприемане на мерки за минимизиране на риска от неправилна адаптация, следвайки насоките на Climate-ADAPT Regional Adaptation Support Tool (RAST).

ЗАЩО?

За да се избегне причиняването на повишена уязвимост или вреда на поминъка, екосистемите и икономиката.

КОЙ МОЖЕ ДА ГО ИЗПОЛЗВА?

Контролният списък е предназначен за всеки, който участва в планирането и управлението на регионална стратегия за адаптиране: служители на компетентни регионални и общински власти и други организации (напр. консултанти, предприятия, организации на гражданското общество).

КОГА?

Контролният списък може да се използва по всяко време в процеса на адаптация, но се препоръчва да се използва възможно най-рано, поне преди прилагането на стратегията за адаптация.

КАК?

Отговорете на въпросите от контролния списък, като отбележите „да“, „не“ или „частично“. Използвайте полето „частично“, когато все още има място за подобрение, въпреки че са предприети някои действия, свързани с въпроса. Използвайте полето за коментари, за да оставяте бележки, напомнания, ключови думи или задачи. Можете да помолите колеги или други заинтересовани страни да допълнят вашия контролен списък или да го попълнят индивидуално.

КОЛКО ДЪЛГО?

Времето, необходимо за попълване на контролния списък, зависи от сложността и обхвата на стратегията за адаптиране. Една базисна и добре позната стратегия може да бъде оценена за по-малко от един час, докато в други случаи е необходима допълнителна консултация.

СЛЕДВАЩ И СЪПКИ?

Ако повечето въпроси от контролния списък са маркирани с „ДА“, много стъпки за минимизиране на риска от дезадаптация вече са предприети. Въпреки това, всички аспекти, отбелязани с „НЕ“, сигнализират за потенциален риск от дезадаптация, който може да бъде сведен до минимум чрез целенасочени действия. Въпросите от контролния списък, отбелязани с „Частично“, също оставят място за подобрение. Индикации за подобрение са дадени в краткия текст под всеки въпрос. За тълкуване на резултатите Climate-ADAPT Regional Adaptation Support Tool предоставя списък с действия и добри практики за всяка стъпка от процеса на адаптация.

КОНТРОЛЕН СПИСКЪК: ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛНИ РИСКОВЕ ОТ ДЕЗАДАПТАЦИЯ

Раздел А: Рискове и уязвимости

1 - Беше ли взет под внимание пълният набор от настоящи и бъдещи климатични рискове за региона при разработването на стратегията за адаптиране?

Регионалните климатични рискове могат да варират от наводнения, горещи вълни или суша до покачване на морското равнище. Изменението на климата може да засили съществуващите рискове, но и да създаде нови рискове. Тъй като адаптирането е дългосрочен процес, важно е да се вземат предвид не само настоящите, но и очакваните бъдещи климатични рискове.

2 - Оценката на настоящите и бъдещите климатични рискове в региона базирана ли е на най-добрите налични данни и прогнози?

В светлината на несигурността относно бъдещето и дългосрочния характер на адаптацията, използването на най-добрите налични данни и прогнози е от решаващо значение при планирането на адаптацията. Въпреки това, несигурността винаги ще остане и изисква гъвкавост, за да се реагира на променящите се обстоятелства.

3 - Бяха ли взети предвид други бъдещи тенденции или развития, които биха могли да повлияят на климатичните рискове?

Климатичните рискове могат да се променят или да се засилят в бъдеще и по този начин също да взаимодействат с други събития, като процеси на урбанизация, демографски промени или икономическо развитие. Климатичните рискове не трябва да се разглеждат изолирано от други тенденции и на развитие.

ДА ЧАСТИЧНО НЕ

КОМЕНТАРИ

Раздел Б: Разработване на стратегия за адаптиране

4 - Дефинирани ли са реалистични и изпълними цели за регионалната стратегия за адаптиране?

Поставянето на конкретни, реалистични и изпълними цели гарантира, че всички усилия са насочени към постигането на тези цели. Това също е важно, когато става дума за оценка на въздействието на стратегията за адаптиране.

5 - Регионалната стратегия за адаптиране беше ли съобразена със съответните цели и инициативи на местно, национално и международно ниво?

Адаптирането и други инициативи, свързани с региона, трябва да съгласуват своите цели, за да избегнат подкопаването на стратегията за адаптиране (и обратното). Съгласуваността (в рамките на една и съща институция/сектор, с други институции/сектори) може да отключи синергии и да подпомогне успешното прилагане на стратегията за адаптиране.

6 - Бяха ли предприети действия за повишаване на осведомеността за риска от неправилна адаптация сред съответните заинтересовани страни?

Въпреки че дезадаптацията предизвиква нарастващо безпокойство, на практика знанието и осъзнаването за нея остават ограничени. Следователно информирането на заинтересованите страни за потенциалните отрицателни въздействия от адаптирането е основата за идентифициране на потенциални рискове от неправилно адаптиране.

7 - Бяха ли разгледани различни варианти за адаптиране при разработването на регионалната стратегия за адаптиране?

В повечето случаи има няколко начина за постигане на желаната цел, всеки от които отговаря на различен вариант за адаптация. Въпреки че някои опции за адаптиране могат да допринесат за същата цел, техните предимства и недостатъци могат да бъдат различни. За да изберете най-обещаващия вариант, е важно да разгледате различни възможности за адаптиране.

8 - Прозрачен ли е начинът, по който са избрани вариантите за адаптиране в регионалната стратегия за адаптиране?

Различните варианти за адаптиране могат да допринесат за една и съща цел, но всеки може да има различни положителни и отрицателни ефекти. Следователно изборът на варианти за адаптация за изпълнение следва да се основава на оценката на краткосрочните и дългосрочните положителни и отрицателни ефекти. Освен това, прозрачността на критериите, които са фактор за решението (напр. ефективност, ефикасност, устойчивост, съпътстващи ползи, ...) повишава надеждността на стратегията за адаптиране и минимизира риска от решения, основани единствено на социален натиск или политически предпочитания.

9 - Регионалната стратегия за адаптиране взема ли предвид трансформацията на съществуващи системи/структури (ако е необходимо)?

Незначителните корекции на съществуващите системи (т. нар. „постепенно адаптиране“) може да не са достатъчни, за да бъдат в крак със засилващите се въздействия на изменението на климата. В някои случаи е необходима „трансформационна“ адаптация (представляваща фундаментална промяна на системата, която може също да включва промени в ценностите и целите на участниците) за осигуряване на дългосрочна устойчивост.

Раздел С: Очаквани въздействия

10 - Гарантирано ли е, че регионалната стратегия за адаптиране не натоварва нито една социална група?

Разпределението на разходите и ползите от адаптацията може да бъде неравномерно между различните социални групи. Маргинализираните и вече уязвими групи се очаква да бъдат свръхпропорционално засегнати от въздействието на изменението на климата, тъй като имат по-лоши условия, капацитет и средства за адаптиране. В същото време тези социални групи често се наблюдават и имат по-малко участие в процесите на вземане на решения. Следователно са необходими целенасочени усилия, за да се включат еднакво нуждите и очакванията на всички групи, напр. чрез адекватно участие на заинтересованите страни.

11 - Регионалната стратегия за адаптиране гарантира ли, че действията за адаптиране не противоречат на усилията за на ефектите от промяната на климата в краткосрочен и дългосрочен план?

Някои действия за адаптиране (напр. обезсоляване, климатизация) включват увеличаване на емисиите на парникови газове (ПГ) или разграждане на естествените поглъщатели на ПГ, за да се справят с въздействията от изменението на климата. Това засилва въздействието на изменението на климата, вместо да допринесе за въглеродно неутрално бъдеще. В резултат на това нуждите от адаптация може да са още по-големи в бъдеще.

12 - Регионалната стратегия за адаптиране насърчава ли опазването или възстановяването на екосистемите?

Изменението на климата все повече застрашава доброто състояние на екосистемите. Като се има предвид важната им роля за смекчаване на изменението на климата и адаптиране (напр. базирани на природата решения), стратегиите за адаптиране следва да избягват всякакви вредни въздействия върху екосистемите (напр. замърсяване на въздуха, водата и почвата, унищожаване на екосистеми) и да допринасят за тяхното опазване или възстановяване.

13 - Регионалната стратегия за адаптиране насърчава ли устойчивото използване на природните ресурси?

Природните ресурси като прясна вода са оскъдни и често са свързани с енергоемки и/или замърсяващи методи за добив. Затова е важно ресурсите да се използват по възможно най-ефективния начин. Действията за адаптиране, които увеличават търсенето на ресурси или насърчават неефективното използване на ресурсите, трябва да бъдат преразгледани.

14 - Проверена ли е регионалната стратегия за адаптиране, за да се гарантира, че няма отрицателни краткосрочни или дългосрочни ефекти върху други сектори или географски райони?

В повечето случаи (положителните и отрицателните) въздействия от адаптирането не са ограничени до целевия сектор или географска област. Чрез междусекторния характер на адаптацията могат да бъдат засегнати и други сектори. Например обезсоляването за подобряване на снабдяването с прясна вода засяга не само водния сектор, но и енергийния сектор поради високото търсене на енергия. Освен това въздействията могат да станат очевидни и в други географски области или да се разгърнат в по-висок пространствен мащаб, поради което е необходима координация между различните нива на управление. Също така е важно да се има предвид, че някои въздействия от адаптационните процеси могат да бъдат разкрити само в дългосрочна перспектива.

Раздел D: Мониторинг и оценка на стратегията за адаптация

15 - Има ли мерки за осигуряване на непрекъснат мониторинг на процеса на прилагане на регионалната стратегия за адаптиране и дали резултатите ще бъдат използвани за последващи подобрения?

Чрез мониторинга могат да се установят на ранен етап недостатъците в изпълнението и потенциалните отрицателни ефекти и да се предприемат действия за свеждане до минимум на неблагоприятните последици. Следователно мониторингът дава възможност да се реагира на несигурността и променящите се обстоятелства.

16 - Планирана ли е задълбочена оценка на въздействието на приложената стратегия за адаптиране?

Въздействието на стратегията за адаптиране следва да бъде оценено, като обхваща както ефективността на действието (колко добре се справя със съответните рискове/въздействия от изменението на климата), така и неочакваните положителни и отрицателни странични ефекти. Задълбочената оценка на въздействието е от ключово значение за идентифицирането и смекчаването на потенциални неадаптивни ефекти.

Този контролен списък (Версия 2, ноември 2023 г.) е разработен в рамките на проекта REGILIENCE H2020. Той все още е в процес на подобрение и екипът се стреми към по-добра връзка с други инструменти за адаптиране и вмъкване на казуси, за да илюстрира предизвикателства и решения. Благодарни сме за вашите отзиви, особено по следните въпроси: Моля, дайте ни обратна връзка тук, за да подобрим инструмента.

- Уместен, полезен и приложим ли е контролният списък за вашата работа?
- Липсва ли нещо, което би довело до пропускане на важни рискове от дезадаптиране?
- Съгласни ли сте с използваната формулировка?
- Въпросите и обяснителните текстове ясни и напълно разбираеми ли са?

Моля, дайте ни обратна връзка чрез този формуляр за обратна връзка, за да подобрим инструмента.

За всякакви въпроси, интереси за сътрудничество или обратна връзка, моля, свържете се с: **Тереза Гайдел** (Fresh Thoughts Consulting GmbH), контакт: teresa.geidel@fresh-thoughts.eu

Достъп до онлайн версията на инструмента

Като изтеглите PDF файла, ще можете да поставите отметка върху таблицата по два начина: (1) ръчно, ако я отпечатате или (2) с инструмента за маркиране „x“ в приложението за четене на PDF файлове. За втората опция, моля, не забравяйте да запазите промените си, за да не загубите избора си, преди да затворите документа.

REGILIENCE се ангажира да подкрепи Европейската зелена сделка и Мисията на ЕС „Адаптиране към изменението на климата“, като насърчава приемането на регионални пътища за развитие на устойчивостта на климата. В рамките на проекта се разработват, събират, споделят и популяризират инструменти и научни знания в подкрепа на европейските региони при идентифицирането и справянето с рисковете, свързани с климата. Ние работим в тясно сътрудничество със сродни проекти, като ARSINOE, IMPETUS и TransformAr, за да повишим капацитета на 7 целеви региона за справяне с неизбежните въздействия на изменението на климата.

www.regilience.eu

 info@regilience.eu

 [@regilience](https://twitter.com/regilience)

 <https://linkedin.com/company/regilience>

 <https://facebook.com/regilience>

